Резюме

Марченко С.И., Петрина К.С. Сравнительный анализ правового регулирования виноградарства и виноделия в Украине и Молдове.

В статье представлен результат сравнительно-правового анализа нормативного регулирования отношений в сфере виноградарства и виноделия Украины и Молдовы на примере отраслевого закона каждой из стран. В частности, было выявлено преимущества и недостатки формирования понятийного аппарата в исследуемых странах, общих подходов к регулированию отношений виноградарства и виноделия, например, касательно лицензирования, обязательности и факультативности норм технического регулирования, ответственности за нарушения в соответствующей сфере, проведен сравнительный анализ системы институционально-функционального обеспечения выращивания винограда и производства вина, а также некоторых других аспектов.

Ключевые слова: виноградарство, виноделие, правовое регулирование, сравнение, продукт питания, ответственность, лицензирование.

Summary

Svitlana Marchenko, Khrystyna Petryna. Comparative analysis of legal regulation of viticulture and winemaking in Ukraine and Moldova.

The article presents the result of comparative analysis of the normative regulation of relations in the field of viticulture and winemaking in Ukraine and Moldova. The research is based on comparison of the Law of Ukraine "On Grapes and Grape Wine" and the Law of the Republic of Moldova "On Grapes and Wine".

The Law of the Republic of Moldova "On Grapes and Wine" consists of 9 chapters and 37 articles, including Transitional and Final Provisions. The main part of all articles regulates the legal, economic and social basis of viticulture and winemaking.

The Law of Ukraine "On Grapes and Grape Wine" consists of a Preamble, 5 chapters that combine 15 articles, including the Final Provisions. And the legal issues of viticulture and winemaking are regulated disproportionately, because legal regulation of viticulture is covered only in two articles.

In Moldova, the legal regulation of viticulture is carried out not only from the prospective of the raw material base for winemaking, as it is in Ukrainian legislation, but also regulates relations in the field of production, processing and sale of grape propagation and planting material, marketable grapes of table and technical varieties.

According to the recent changes, wine production is no longer subject to licensing in Moldova, as well as to other restrictions related to advertising, time limits for sale etc. However, this issue remains problematic, since not all laws in Moldova were amended in accordance with the said changes.

The Law of Moldova, is already adapted to EU requirements for the protection of geographical indications, while the Law of Ukraine "On Grapes and Grape Wine" still contains such terms as cognacs of Ukraine, champagne of Ukraine, etc.

The institutional support of the legal regulation of winemaking in Moldova is noteworthy. The main body in this field is the National Bureau of Grapes and Wine based on the public private partnership.

The above advantages of legal regulation in the field of viticulture and winemaking should be adopted in Ukrainian legislation.

Key words: viticulture, winemaking, legal regulation, comparison, food, responsibility, licensing.

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2019.50

УДК 342.9

В.Е. ЗАЛЄВСЬКИЙ

**Владислав Едуардович Залєвський, аспірант
Харківського національного університету
ім. В.Н. Каразіна***

ORCID: 0000-0002-3440-9440

**СФЕРА ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК СКЛАДОВА ПРЕДМЕТА
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Постановка проблеми. Земельні відносини є одним із найбільших за обсягом масивів врегульованих нормами права суспільних відносин, до яких залучено абсолютну більшість як приватних, так і публічних суб'єктів права. Але завдяки розмаїттю таких суб'єктів та відмінностям у їх правовому статусі правове регулювання земельних відносин використовує методи, властиві як цивільному, так і адміністративному праву. Крім того, в межах земельного права наголошується на існуванні власного методу правового регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням адміністративно-правового регулювання земельних відносин присвячено досить багато робіт, зокрема таких вчених, як Є.О. Гладкова, М.Р. Ковальський, В.В. Пахомов, М.В. Шульга, О.І. Невмержицький, Д.В. Бусуйок та інших. У відповідних роботах з позицій науки адміністративного права акцентується увага на тому, що значна частина відносин, які своїм предметом мають землю та пов'язані із землею явища, охоплюються саме адміністративним правом.

© В.Е. Залєвський, 2019

* *Vladyslav Zaliievskiy, Postgraduate student of V.N. Karazin Kharkiv National University*

Формулювання мети статті. Мета даної статті полягає у спробі визначити межі кола відносин, пов'язаних із землею та пов'язаними із землею явищами, для яких властиве адміністративно-правове регулювання.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 2 Земельного кодексу України (далі – ЗКУ) земельні відносини – це суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею. Цією ж статтею визначено два елементи цих відносин, а саме: суб'єктів та об'єкти. Суб'єктами земельних відносин є громадяни, юридичні особи, органи місцевого самоврядування та органи державної влади, а об'єктами – землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї).

Як випливає із наведеного законодавчого визначення, об'єктами земельних відносин, які охоплюються терміном «земля», є землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї). При цьому акцент у зазначених нормах ЗКУ робиться на цивільно-правовому аспекті правового регулювання через категорії, які утворюють добре відому триаду правомочностей зі складу права власності, а саме володіння, користування та розпорядження певними об'єктами.

Разом із тим, як стверджує В.В. Носик, у юридичному значенні земля (як основне національне багатство) – це розташована над надрами в межах державних кордонів частина земної поверхні з родючим шаром ґрунту, який використовується для виробництва у сільському господарстві абсолютної і додаткової вартості, що має розподілятися між сільським господарством, промисловістю і державою через приватну і суспільну форми власності за об'єктивним природним законом прогресивного економічного розвитку суспільства, що забезпечує збереження і підвищення родючості ґрунту, відновлення людської праці і розширене відтворення капіталу з метою забезпечення потреб та інтересів кожного громадянина і всього Українського народу¹.

Слід зазначити, що питання правового регулювання земельних відносин досліджуються, головним чином, у межах трьох галузевих юридичних наук, а саме: земельного, цивільного та адміністративного права.

Предметом земельного права, на думку представників науки відповідної галузі права, вважаються земельні відносини. При цьому у доктрині земельного права переважає думка стосовно того, що земельними вважаються відносини, які пов'язані з використанням, охороною та відтворенням земель². Сучасні дослідники в галузі земельного права стверджують, що земельні відносини як предмет правового регулювання: 1) виникають щодо землі як об'єкта правового регулювання, суб'єктами яких виступають, з одного боку, органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, а з іншого – фізичні особи, юридичні особи, територіальні громади, які володіють, користуються та розпоряджаються земельною ділянкою на відповідній правовій підставі; 2) спрямовані на раціональне та ефективне використання землі усіма суб'єктами земельних правовідносин; 3) характеризуються поєднанням публічно-правових та приватноправових засад їх регулювання³.

Такий підхід фактично узгоджує позиції щодо співвідношення предметів земельного, цивільного та адміністративного права в галузі земельних відносин. Тобто для відносин, що з доктринальних позицій утворюють предмет земельного права, може використовуватись і цивільно-правове, і адміністративно-правове регулювання.

Власне для земельного права характерним є те, що в основі виділення відносин, що утворюють його предмет, знаходиться земля як об'єкт чи предмет таких відносин. На відміну від цього, для адміністративного права характерно розглядати відносини, що утворюють його предмет, через особливості змісту та суб'єктний склад, безвідносно до їх об'єкта. Тобто для адміністративного права ключовим є наявність серед учасників відносин суб'єкта владних повноважень і щоб їх зміст був пов'язаним із реалізацією цих владних повноважень.

Відтак, ЗКУ визначає компетенцію значної кількості органів виконавчої влади у галузі земельних відносин, зокрема, Кабінету Міністрів України (ст. 13 ЗКУ), центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища (ст. 14 ЗКУ), центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища (ст. 14-1 ЗКУ), центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів (ст. 14-2 ЗКУ), центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин (ст. 15 ЗКУ), центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин (ст. 15-1 ЗКУ), центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі (ст. 15-2), Ради міністрів Автономної Республіки Крим (ст. 16 ЗКУ), місцевих державних адміністрацій (ст. 17 ЗКУ).

На підставі аналізу відповідних правових норм та наукових поглядів на зміст державного управління, в науці адміністративного права сформувалися й відповідні погляди на зміст державного управління у сфері земельних відносин. Як справедливо зазначає Є.О. Гладкова, земельні правовідносини, що виникають з приводу права власності на землі та землекористування, становлять матеріально-правову основу земельних відносин та виражають їх статику і динаміку. Це сукупність уже набутих (легалізованих) правомочностей щодо конкретних земельних ділянок. Разом із тим, враховуючи соціальну та природничу важливість земель як предмета земельних відносин, до їх урегулювання залучається й публічна адміністрація, що виконує функцію гаранта законності, володіє монополією на розпорядження земельними ресурсами, впливом на правопорушників⁴.

На думку сучасних науковців, у тому числі й фахівців із земельного права, державне управління в галузі земельних відносин можна визначити як організаційно-правову діяльність уповноважених органів державної влади із використанням безпосереднього впливу, спрямовану на забезпечення раціонального використання, охорони та відтворення земель відповідно до вимог земельного законодавства України⁵.

Різним аспектам державного управління у сфері земельних відносин присвячені праці Є.О. Гладкової, М.Р. Ковальського, В.В. Пахомова, М.В. Шульги, Т. Сидорченко та інших⁶.

М.Р. Ковальський вважає, що зміст діяльності виконавчо-розпорядчих органів з управління земельними відносинами полягає в прогнозуванні і плануванні використання земельних ресурсів, установленні норм і порядку землекористування, розподілу і перерозподілу земель, оперативно-розпорядчої та контрольно-наглядової діяльності за використанням й охороною земель⁷.

На думку В.В. Пахомова, адміністративно-правове регулювання сучасних земельних відносин має свої особливості. Адміністративно-правова організація використання й охорони земель в Україні містить у собі сукупність заходів щодо організації, упорядкування системи державного управління з метою надання регулюючого впливу на земельні правовідносини шляхом створення правових і економічних передумов для стійкого функціонування всіх форм власності в питаннях володіння, користування та розпорядження землею. Створення адекватної системи адміністративно-правового регулювання земельних відносин є надійним засобом забезпечення реалізації поставлених державою цілей і завдань у даній сфері, необхідною умовою досягнення загальної економічної та соціальної стабільності в державі⁸.

М. Шульга пропонує відносити до основних функцій державного управління землями: моніторинг земель; планування використання земель; землеустрій, державний земельний кадастр, здійснення державної реєстрації прав на землю; нормування та стандартизація у сфері використання та охорони земель; державний контроль за використанням та охороною земель⁹.

Т. Сидорченко, розглядаючи земельно-майновий комплекс як об'єкт адміністративно-правового управління, до найважливіших функцій державних уповноважених структур у даній сфері відносить такі, як:

- облікова, розподільна, виконавча, контрольна, дозвоільна, регулююча та ін.;
- участь у державному нормативно-правовому забезпеченні обліку, використання, відновлення й охорони земель;
- розробка й організація виконання державних програм, пов'язаних з обліком і раціональним використанням земель;
- ведення державного земельного кадастру, державного кадастрового обліку земельних ділянок і пов'язаних з ним об'єктів нерухомого майна;
- організація землевпорядження;
- організація й проведення державної кадастрової оцінки земельних ресурсів;
- моніторинг земельних ресурсів;
- державний контроль за використанням і охороною земельних ресурсів¹⁰.

Останнім часом науковці доволі часто звертають увагу й на проблеми надання адміністративних послуг у сфері земельних відносин. Так, наприклад, О.І. Невмержицький виділяє такі види адміністративних послуг, як консультативно-дорадчі послуги, проектно-технічні послуги, контрольно-правові послуги та дозвоільні послуги. На його думку, земельні консультативно-дорадчі послуги є результатом діяльності посадових осіб державних та муніципальних органів, що має за мету задоволення звернень фізичних та юридичних осіб щодо реалізації прав на землю, вирішення земельних спорів, отримання роз'яснень чинного земельного законодавства тощо. Земельні проектно-технічні послуги – результат професійної діяльності суб'єктів господарювання (вони повинні володіти відповідними ліцензіями Державного агентства земельних ресурсів України), які виконують необхідні роботи з оцінювання земель та землеустрою, спрямовані на виготовлення технічної, проектної та іншої документації. Земельні контрольно-правові послуги – це результат професійної діяльності посадових осіб органів у сфері контролю за використанням та охороною земель, спрямований на захист прав власників земель й землекористувачів та на відшкодування останнім заподіяної шкоди внаслідок порушень чинного земельного законодавства сторонніми особами. Земельні дозвоільні послуги – це результат діяльності посадових осіб органів виконавчої влади, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері регулювання земельних відносин та здійснюють державний контроль за використанням та охороною земель (Державного агентства земельних ресурсів та Державної інспекції сільського господарства). Результатом діяльності є видача документів дозвоільного характеру відповідно до Закону України «Про дозвоільну систему у сфері господарської діяльності»¹¹. Адміністративним послугам у сфері земельних відносин присвячені також праці Д.В. Бусуйок¹².

Не менш важливим, але менш дослідженим є питання про адміністративно-правову природу діяльності органів місцевого самоврядування щодо реалізації їх повноважень у сфері земельних відносин.

Так, наприклад, відповідно до ст. 12 ЗКУ, до повноважень сільських, селищних, міських рад у галузі земельних відносин на території сіл, селищ, міст належать:

- а) розпорядження землями територіальних громад;
- б) передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб відповідно до цього Кодексу;
- в) надання земельних ділянок у користування із земель комунальної власності відповідно до цього Кодексу;

г) вилучення земельних ділянок із земель комунальної власності відповідно до цього Кодексу;
г) викуп земельних ділянок для суспільних потреб відповідних територіальних громад сіл, селищ, міст;
д) організація землеустрою;
е) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;
є) здійснення контролю за використанням та охороною земель комунальної власності, додержанням земельного та екологічного законодавства;
ж) обмеження, тимчасова заборона (зупинення) використання земель громадянами і юридичними особами у разі порушення ними вимог земельного законодавства;
з) підготовка висновків щодо вилучення (викупу) та надання земельних ділянок відповідно до цього Кодексу;

- и) встановлення та зміна меж районів у містах з районним поділом;
- і) інформування населення щодо вилучення (викупу), надання земельних ділянок;
- ї) внесення пропозицій до районної ради щодо встановлення і зміни меж сіл, селищ, міст;
- й) вирішення земельних спорів;
- к) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у галузі земельних відносин на території сіл, селищ, міст належать:

- 1) надання відомостей з Державного земельного кадастру відповідно до закону;
- 2) вирішення інших питань у галузі земельних відносин відповідно до закону.

Як видно із наведених норм, зміст повноважень органів місцевого самоврядування значною мірою схожий із повноваженнями органів виконавчої влади у сфері земельних відносин. Більш того, у рішенні Конституційного Суду України № 10-рп/2010 від 01 квітня 2010 р., зазначено, що відповідно до пп. а, б, в, г ст. 12 ЗК України до повноважень сільських, селищних, міських рад належать розпорядження землями територіальних громад, передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян і юридичних осіб, надання земельних ділянок у користування із земель комунальної власності, вилучення земельних ділянок із земель комунальної власності. Конституційний Суд України вважає, що зазначені повноваження охоплюються зазначеним у ст. 143 Конституції України поняттям «інші питання місцевого значення», а тому при їх здійсненні сільські, селищні, міські ради діють як суб'єкти владних повноважень, які реалізують розпорядчі й інші функції¹³.

Значення цього рішення Конституційного Суду України полягає у тому, що реалізація органами місцевого самоврядування повноважень щодо розпорядження землями територіальних громад визнана владно-розпорядчою діяльністю, а відтак відповідні відносини є предметом адміністративного права.

Як справедливо зазначає А. Мельник, нині про здійснення територіальною громадою управління у сфері комунальної власності на землю в чинному законодавстві взагалі не йдеться. Управління здійснюють винятково органи місцевого самоврядування. Тож управління у сфері земельних відносин, яке здійснюють органи місцевого самоврядування, можна визначити як організаційно-правову діяльність цих органів із забезпечення раціональної та ефективної експлуатації земель усіма суб'єктами земельних відносин на відповідній території. Управлінням можна назвати повноваження виконавчих органів місцевих рад у сфері регулювання земельних відносин.

Своєю чергою, правове регулювання у сфері земельних відносин, яке здійснюють органи місцевого самоврядування, – це діяльність з прийняття рішення, що є обов'язковими для всіх суб'єктів, які перебувають на території відповідної територіальної громади, а також інших індивідуальних актів, які врегульовують конкретні земельні відносини. Як видно із визначення, регулювання розглядається як діяльність представницького органу з прийняття обов'язкових до виконання рішень, а власне виконання – як управління¹⁴.

Аргументація на користь того, що сфера земельних відносин значною мірою охоплюється саме адміністративно-правовим регулюванням, підтверджується також результатами дисертаційних досліджень О.П. Світличного¹⁵, О.С. Мирошніченко¹⁶, Л.В. Мілімо¹⁷ та інших.

У підсумку варто погодитись з Є.О. Гладковою, яка вважає, що адміністративно-правовими засобами здійснюється неринковий обіг земельних ділянок: безоплатна передача із земель державної і комунальної власності, приватизації земельних ділянок, які були раніше надані в користування, передача земельних ділянок у власність фізичних осіб із земель державної чи комунальної власності. З урахуванням цього є достатньо підстав вести мову про перетин орбіт земельно-правового регулювання та адміністративно-правового регулювання. При цьому саме від належного стану останнього значною мірою залежить ступінь задоволеності соціальних запитів у сфері користування земельними ресурсами, що зводить адміністративно-правове регулювання земельних відносин до рангу специфічного напрямку адміністративно-правового регулювання. У його структурі, залежно від предмета регулювання, можливо, на нашу думку, виділити три блоки відносин: а) відносини публічного управління у сфері раціонального користування земельними ресурсами; б) відносини з надання публічних послуг у сфері раціонального користування земельними ресурсами; в) адміністративно-деліктні відносини, що випливають із порушень земельного законодавства¹⁸.

Зазначена вище точка зору знаходить своє підтвердження і з позицій сучасних поглядів на предмет адміністративного права. Так, В.Б. Авер'янов зазначав, що адміністративне право слід визначити як сукупність (систему) правових норм, які регулюють суспільні відносини, що формуються в ході забезпечення органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і закон-

них інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного й самоврядного управління у сферах соціально-економічного та адміністративно-політичного розвитку та охорони громадського порядку¹⁹.

Чітка прив'язка відносин, що виникають у зв'язку з управлінням земельними ресурсами, державним регулюванням у сфері раціонального використання земель та їх охорони, забезпеченням державного контролю у цих сферах до владно-розпорядчої діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, обумовлює їх належність до предмета адміністративного права, а відтак – і до предмета адміністративно-правового регулювання. Як зазначають навіть фахівці в галузі земельного права, сьогодні держава використовує переважно адміністративний механізм впливу на суспільні відносини, тобто земельні правовідносини формуються та розвиваються під певним владним тиском²⁰.

До того ж, у зазначених відносинах чітко простежуються ознаки методу правового регулювання властиві саме адміністративному праву. Так, свого часу Д.М. Бахрах для описання методу адміністративного права запропонував схему, згідно з якою головні ознаки методу правового регулювання виявляються при відповіді на такі питання:

- яким є встановлюване юридичне положення сторін;
- з якими юридичними фактами пов'язується виникнення, зміна, припинення правовідносин;
- як визначаються права та обов'язки суб'єктів правовідносин;
- як вони захищаються²¹.

У досліджуваних нами відносинах має місце юридична нерівність сторін, оскільки однією стороною завжди є або орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування; виникнення відносин пов'язано із волевиявленням хоча б однієї зі сторін, а права та обов'язки сторін чітко визначаються у відповідних нормативно-правових актах. Тобто в наявності всі ознаки методу адміністративного права. Що стосується останньої ознаки, то у сучасній Україні ця ознака значною мірою втратила своє значення, оскільки будь-які відносини є об'єктом насамперед судового захисту.

Як зазначають фахівці в галузі земельного права, вже зі ст. 2 ЗКУ ми бачимо недоліки законодавчого регулювання земельних відносин, починаючи із самого їх визначення. Так, законодавець визначає земельні відносини як суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею, звузивши їх, по суті, до відносин власності на землю та не включивши до даного визначення ні відносин з охорони та відтворення земель, ні відносин із державного управління земельним фондом та застосування юридичної відповідальності²².

З урахуванням того, що термін «земельні відносини» має нормативне визначення у ЗКУ та закладає до нього переважно цивільно-правовий зміст, вважаємо за доцільне при розгляді питань адміністративно-правового регулювання використовувати більш коректний, на нашу думку, термін «сфера земельних відносин». У словниковому розумінні термін «сфера» поряд з іншим означає межі поширення чого-небудь, область діяльності людини або суспільства, галузь, напрямок²³. Під поняттям «сфера земельних відносин», вважаємо, слід розуміти сукупність відносин, яка, крім власне земельних, включає відносини, що виникають у зв'язку з реалізацією владних повноважень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування і предметом цих відносин є земля, земельні ділянки, права на них, а також похідні від них предмети. Такими похідними предметами можуть бути, зокрема, документація із землеустрою, стан земель, земельний кадастр тощо.

Висновки. З урахуванням особливостей нормативного визначення змісту поняття «земельні відносини», з метою здійснення наукових досліджень більш коректним є використання терміна «адміністративно-правове регулювання у сфері земельних відносин» порівняно з терміном «адміністративно-правове регулювання земельних відносин». Під поняттям «сфера земельних відносин», на нашу думку, слід розуміти сукупність відносин, яка, крім власне земельних, включає відносини, що виникають у зв'язку з реалізацією владних повноважень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Предметом цих відносин є земля, земельні ділянки, права на них, а також похідні від них предмети та об'єкти.

¹ Носік В.В. Право власності на землю українського народу : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2006. С. 496.

² Сенюта Л.Б. Система земельного права України як галузі права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Львівський національний університет ім. Івана Франка, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ, 2019. С. 17.

³ Там само.

⁴ Гладкова Є.О. Адміністративно-правове регулювання земельних відносин в Україні: стан та перспективи розвитку. *Європейські перспективи*. 2014. № 6. С. 75.

⁵ Семчик В.І., Кулинич П.Ф., Шульга М.В. Земельне право України : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. Київ: Вид. дім «Ін Юре», 2008. С. 287. 600 с.

⁶ Ботезат О.П. Земельні ресурси як об'єкт державного управління. *Держава та регіони*. 2009. № 4. С. 20–23. (Серія: Державне управління); Третяк А., Кулінич В. Формування нової системи управління землями державної власності. *Землепорядний вісник*. 2009. № 1. С. 20–25 ; Дрозд О. Ю. Норми адміністративного законодавства у сфері земельних відносин. *Підприємство, господарство і право*. 2009. № 6. С. 88–91.

⁷ Ковальський М.Р. Актуальні напрями удосконалення механізму державного регулювання земельних ресурсів. *Науковий вісник Акад. муніципального упр.* : збірник наук. праць. Сер. «Управління». 2011. Вип. 2. С. 236.

⁸ Пахомов В.В. Адміністративно-правове регулювання земельних відносин в Україні: поняття, завдання та функції. *Форум права*. 2015. № 3. С. 171. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2015_3_31.pdf

- ⁹ Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення : монографія / Гетьман А.П., Шульга М.В., Статівка А.М. та ін. ; за ред. А.П. Гетьмана та В.Ю. Уркевича. Харків : Право, 2012. С. 361.
- ¹⁰ Сидорченко Т.Ф. Земельно-майновий комплекс як об'єкт управління. *Економічні інновації* : зб. наук. пр. 2011. Вип. 44. С. 280.
- ¹¹ Невмержицький О.І. Надання адміністративних послуг у сфері земельних відносин в умовах реалізації сервісної функції держави. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2017. Вип. 2(18). С. 7.
- ¹² Бусуйок Д.В. Поняття, зміст та види земельних адміністративних послуг. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 3.
- ¹³ Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/2010 від 01.04.2010 року у справі за конституційним поданням Вищого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 143 Конституції України, пунктів «а», «б», «в», «г» статті 12 Земельного кодексу України, пункту 1 частини першої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України. *Вісник Конституційного Суду України*. 2010. № 3. С. 85.
- ¹⁴ Мельник А. Поняття та сутність правового регулювання земельних відносин, яке здійснюється органами місцевого самоврядування. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 3. С. 89.
- ¹⁵ Світличний О.П. Адміністративні правовідносини у сфері земельних ресурсів України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Держ. НДІ М-ва внутр. справ України. Київ, 2012. 35 с.
- ¹⁶ Мірошніченко О.С. Адміністративно-правові засоби охорони земельних відносин в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2005. 202 с.
- ¹⁷ Мілімко Л.В. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері земельних відносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національний університет державної податкової служби. Ірпінь, 2009. 217 с.
- ¹⁸ Гладкова Є.О. Адміністративно-правове регулювання земельних відносин в Україні: стан та перспективи розвитку. *Європейські перспективи*. 2014. № 6. С. 75.
- ¹⁹ Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). Київ: Юридична думка, 2004. Т. 1: Загальна частина. С. 73.
- ²⁰ Бондарчук Н. Правові фактори забезпечення реалізації земельних правовідносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 106.
- ²¹ Бахрах Д.Н. Административное право: учебник для вузов. Москва: Изд-во БЕК, 1999. С. 4–5.
- ²² Бондарчук Н. Правові фактори забезпечення реалізації земельних правовідносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 105.
- ²³ Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / за заг. ред. В.В. Дубчинського. Харків: ВД «ШКОЛА», 2006. С. 843.

References:

- Nosik, V.V. (2006). Ownership of land of the Ukrainian people. Kyiv [in Ukrainian].
- Seniuta, L.B. (2019). The system of land law of Ukraine as a branch of law. Thesis for a Candidate of Law Degree in Specialty 12.00.06 – Land Law; agrarian law; environmental law; natural resource law. Lviv National University [in Ukrainian].
- Hladkova, Ye.O. (2014). Administrative and Legal Regulation of Land Relations in Ukraine: Status and Prospects for Development. *Yevropeyski perspektivy*, 6, S. 75 [in Ukrainian].
- Semchuk, V.I., Kulynych P.F., & Shulha M.V. (2008). Land Law of Ukraine. Kyiv: Vyd. Dim «In Yure [in Ukrainian].
- Botezat, O.P. (2009). Land resources as an object of public administration. Botezat O.P. State and regions. Tretiak A. Formation of a new state property land management system. Tretiak A., & Kulinich V. Land management newslette. Drozd O.Yu. Rules of administrative legislation in the field of land relations. Drozd O.Yu. Entrepreneurship, economy and law [in Ukrainian].
- Kovalskyi, M.R. (2011). Actual directions of improvement of the mechanism of state regulation of land resources. *Naukovyi visnyk Akad. munitsypalnoho upr. : zbirnyk nauk. prats. Ser. «Upravlinnia»* [in Ukrainian].
- Pakhomov, V.V. (2015). Administrative-legal regulation of land relations in Ukraine: concepts, tasks and functions. *Forum prava*. 3, 171. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2015_3_31.pdf [in Ukrainian].
- Hetman, A.P., Shulha, M.V., Stativka, A.M. (2012). Legal regulation of ecological, agrarian and land relations in Ukraine: current state and directions of improvement. Kharkiv [in Ukrainian].
- Sydorchenko, T.F. (2011). Land complex as a management object. *Ekonomichni innovatsii : zb. nauk. pr.*, 44, 280 [in Ukrainian].
- Nevmerzhytskyi, O.I. (2017). Provision of administrative services in the field of land relations in the conditions of realization of the service function of the state. *Nevmerzhytskyi O.I. Public administration: theory and practice*. 2 (18), 7 [in Ukrainian].
- Busuiok, D.V. (2009). The concept, content and types of land administrative services. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 3 [in Ukrainian].
- Judgment of the Constitutional Court of # 10-rp/2010 (2010.April.01) roku u spravi za konstytutsiinym podanniam Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумачення polozhen chastyny pershoi statti 143 Konstytutsii Ukrainy, punktiv «а», «б», «в», «г» statti 12 Zemelnoho kodeksu Ukrainy, punktu 1 chastyny pershoi statti 17 Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy. *Visnyk Konstytutsiinoho sudu Ukrainy*. 2010. 3, 85 [in Ukrainian].
- Melnyk, A. (2013). The concept and essence of legal regulation of land relations, which is carried out by local governments. *The theory and practice of intellectual property*. 3, 89 [in Ukrainian].
- Svitlychnyi, O.P. (2012). Administrative legal relations in the field of land resources of Ukraine. Kyiv: NDI M-va внутр. справ Ukrainy [in Ukrainian].
- Miroshnychenko, O.S. (2005). Administrative and legal means of protection of land relations in Ukraine. Kharkiv: Natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].
- Milimko, L.V. (2009). Administrative responsibility for offenses in the field of land relations. Irpin: Natsionalnyi universytet derzhavnoi podatkovoi sluzhby [in Ukrainian].
- Hladkova, Ye.O. (2014). Administrative and Legal Regulation of Land Relations in Ukraine: Status and Prospects for Development. *Yevropeyski perspektivy*, 6, 75 [in Ukrainian].
- Administrative law of Ukraine (2004). Akademichnyi kurs: Pidruchnyk: U 2 t.: T. 1: Zahalna chastyna / Red. kolehiia: V.B. Averiyanov (holova). K.: Yurydychna dumka [in Ukrainian].

- Bakhrakh, D.N. (1999). Administrative law: Textbook for universities. M.: BEK [in Russian].
- Bondarchuk, N. (2019). Legal factors for ensuring the implementation of land legal relations. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 4, 105, 106 [in Ukrainian].
- Dubchynskoho, V.V. (2006). Modern Ukrainian Dictionary of Interpretation. Kharkiv: «ShKOLA», 843 [in Ukrainian].

Резюме

Залевський В.Е. Сфера земельних відносин як складова предмета адміністративно-правового регулювання.

У статті пропонується авторський підхід до визначення кола відносин, пов'язаних із землею та пов'язаними із землею явищами, для яких властиве адміністративно-правове регулювання. Як основний критерій відокремлення таких відносин пропонується наявність у структурі відносин суб'єкта владних повноважень та виконання ним відповідних функцій. Обґрунтовується доцільність використання терміна «сфера земельних відносин», як відносин, що виникають у зв'язку з реалізацією владних повноважень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування і предметом цих відносин є земля, земельні ділянки, права на них, а також похідні від них предмети та об'єкти.

Ключові слова: земельні відносини, сфера земельних відносин, метод адміністративного права, адміністративно-правове регулювання.

Резюме

Залевский В.Э. Сфера земельных отношений как составляющая предмета административно-правового регулирования.

В статье предлагается авторский подход к определению круга отношений, связанных с землей и связанными с землей явлениями, для которых свойственно административно-правовое регулирование. В качестве основного критерия отделения таких отношений предлагается наличие в структуре отношений субъекта властных полномочий и выполнения им соответствующих функций. Обосновывается целесообразность использования термина «сфера земельных отношений», как отношений, возникающих в связи с реализацией властных полномочий органами исполнительной власти и органами местного самоуправления и предметом этих отношений являются земля, земельные участки, права на них, а также производные от них предметы и объекты.

Ключевые слова: земельные отношения, сфера земельных отношений, метод административного права, административно-правовое регулирование.

Summary

Vladyslav Zaliivskyi. The sphere of land relations as a component of administrative and legal regulation subject.

The author's approach to defining the range of land-related and ground-related phenomena based on administrative law is proposed in the article. The availability of subject authority power relations in the structure and the fulfillment of relevant functions is the main criterion for the separation of such relations. The expediency of using the term "sphere of land relations" as those arising in connection with the exercise of power by the executive authorities and bodies of local self-government is validated and the subject of the relations is land, ground area, rights to them, as well as objects and subjects derived from them.

Land relations are one of the largest in volume masses regulated by the norms of public relations law where an absolute majority of both private and public entities are involved. However, due to the diversity of such entities and differences in their legal status, the legal regulation of land relations uses the methods inherent in both civil and administrative law. In addition, in terms of the land law the existence of its own legal regulation method is emphasized.

A great deal of research has been devoted to the issues of administrative and legal regulation of land relations, in particular by such scientists as E. Gladkova, M. Kovalsky, V. Pakhomov, M. Shulga, O. Nevmerzhitsky, D. Busuyok and others. Relevant papers from the administrative law point of view emphasize that a great part of the relations which have the subject of land and the phenomena connected with the ground are covered by the subject of administrative law.

The aim of this article is to determine the range boundaries of land-related and ground-related phenomena that are regulated by administrative law.

Taking into account the normative definition peculiarities of the "land relations" concept content in order to make scientific research, it is more correct to use the term "administrative and legal regulation in the field of land relations" in comparison with the term "administrative and legal regulation of land relations". The term "sphere of land relations", in our opinion, should be understood as a set of relations, which in addition to land includes relations arising in connection with the exercise of power by executive authorities and local governments and the subject of these relations is land, ground area, rights to them, and subjects and objects derived from them.

Key words: land relations, sphere of land relations, method of administrative law, administrative and legal regulation. Administrative and Legal Regulation of Land Relations in Ukraine: Status and Prospects for Development